

Overige reacties

Reactie Groei en Bloei:

Beste Frans-Bauke,

Ik ben onder de indruk van de expertise die al op het gebied van de Wantijzone is losgelaten. Onze expertise ligt meer op het gebied van tuin -en plantkunde.

Groei&Bloei is een landelijke tuinvereniging die het idee van de Levende Tuin onderschrijft. De Levende Tuin is een beweging waar vele groene organisaties, zoals ook de vlinderstichting, de vogelbescherming, de bijenhoudervereniging en tuinbranche Nederland, in participeren.

Groen is goed voor mens en natuur, voor de waterhuishouding, CO2 en fijnstof in de lucht en het kan verkoeling geven tijdens warm weer. **Voorwaarde is om verstening van tuinen zoveel mogelijk te voorkomen. We hanteren niet voor niets de slogan 'tegel eruit, plant erin'!**

Wanneer er nieuwbouw zou komen, en de gemeente Dordrecht heeft daarin grootse plannen, dan is het concept van een groene tuin met als doel het creëren van een gezonde, prettige en duurzame leefomgeving goed te integreren in eventuele nieuwbouw in de Wantijzone.

De aanleg van bomen zoals in de visiekaart zichtbaar is geeft kansen om de natuur van de Biesbosch te verbinden met de stedelijke natuur. Wij pleiten voor groene zones met inheemse beplanting en groene tuinen, zodat er een verbinding kan ontstaan tussen mens en natuur, waarbij beiden daarbij voordeel van kunnen ondervinden.

Ik hoop met onze visie een kleine bijdrage te leveren aan een duurzame ontwikkeling van de Wantijzone.

Hartelijke groeten,

Marijke Hubers

[Groei en Bloei]

Reactie Natuur- en Vogelwacht Biesbosch:

Geachte heer Van der. Meer

U vraagt ons of wij input kunnen leveren voor de visie op Wantij west, ter hoogte van de Stadswerven. Uiteraard kunnen en willen wij dat doen. In onderstaand bericht hebben we zo goed als mogelijk antwoord gegeven op uw concrete vragen:

*Welke mogelijkheden zie je voor behoud en versterking van **groen/natuur/ecologie/biodiversiteit** in en langs het Wantij*

Als specifiek de locatie ten westen van de Prins Hendrikbrug bedoeld wordt, dan komen we tot de conclusie dat het hier al erg versteend is. De noordoever heeft waarschijnlijk meer potenties en dan met name voor aquatische en urbane natuur en biodiversiteit, dan de vrijwel volledig versteende zuidelijke oever. De plekken die aan de noordkant nu nog onbebouwd zijn, zijn al op meerdere plaatsen onderbroken door dwarslaesies van bebouwing. De resterende groene plekkjes zouden eventueel als stepping stone behouden en bestemd kunnen worden, zodat de natuur uit het middendeel van het Wantij een ecologische verbinding houdt met de riviernatuur hogerop en met de Biesboschnatuur in het oosten (Sliedrechtse Biesbosch).

In het kader van de SES (Stedelijke Ecologische Structuur) is indertijd al geprobeerd het Wantij van natuurvriendelijke oevers te voorzien. Daar is toen door de gemeente al veel geld aan uitgegeven, maar dit kon niet optimaal worden uitgevoerd omdat het Waterschap en Rijkswaterstaat hun veto uitspraken over het deels verwijderen van de basalten oeververdediging. Aan het basalt kon en kan niet getornd worden en dat maakt het allemaal heel lastig.

Natuurlijk kunnen er in het deel Stadswerven ten westen van de Prins Hendrikbrug wel voorzieningen bedacht worden, bijvoorbeeld voor de IJsvogel of de Oeverzwaluw. Waarschijnlijk zijn er nog wel meer kleinschalige zaken te verzinnen, maar voor "het grote werk" is er misschien al te veel verstierd?

Welke

*Welke mogelijkheden en welke belemmeringen zie je m.b.t. **woningbouw** langs verschillende delen van het Wantij*

Nog meer woningbouw direct langs het Wantij zal ten koste gaan van de natuur en de ecologie. Men moet zich realiseren dat het één ten koste gaat van het andere en veel zaken nu eenmaal niet samengaan.

Daarbij speelt wellicht nog een ander probleem een belangrijke rol: Indien de Wantijzone geheel of gedeeltelijk (nieuw)bouwwij zou kunnen blijven en er toch woningbehoefte in de gemeente is, dan moet Dordrecht naar andere woningbouwlocaties gaan zoeken en daarbij kun je je afvragen of die niet net zo slecht of wellicht nog slechter voor de natuur uit kunnen pakken.

Het woningbouw-vrijhouden van het gebied ten zuiden van de Zeedijk is voor onze organisatie heilig.

Welke ontwikkelingen m.b.t **recreatie** zijn mogelijk/wenselijk in/langs het gehele Wantij

Natuur en recreatie gaan slecht samen (vaak zelfs helemaal niet), behoudens sommige vormen van zeer extensieve (natuurvriendelijke) recreatie. Zoiets vergt meestal weer zoning en handhaving, thema's die in de praktijk moeilijk realiseerbaar blijken te zijn. Voor

het westelijke deel van het Wantij lijkt een keuze voor of het één of het ander het meest realistisch. Van “alles een beetje” pakt (vrijwel) altijd verkeerd uit voor de natuur.

Welke **andere punten** zijn van belang voor gewenste ontwikkelingen in het gebied?

Mogelijke ontwikkelingen die veel meer potenties hebben voor natuur, ecologie en biodiversiteit, vooral in het oostelijke deel van de Wantijzone, maar daarmee ook in het westelijke en middendeel en die naadloos passen in zowel de visie getijdennatuur als in het opkrikken van de natuurwaarden en biodiversiteit van de Wantijoevers, zou de ontwikkeling van de Noord-Bovenpolder, de Otterpolder en de Hel- en Zuilespolder zijn. De Noord-Bovenpolder ligt eigenlijk al buitendijks (de Zeedijk/Wantijdijk vormen hier de eigenlijke waterkering), maar de oostelijke kade langs het Wantij (die dus geen dijk of hoofdwaterkering is) is te hoog om de polder mee te kunnen laten stromen met het Wantij. De Noord-Bovenpolder is al nadrukkelijk in beeld geweest in de tijd van het SGP (Strategisch GroenProject Eiland van Dordrecht), sterker nog het heeft lang onderdeel uitgemaakt van de plannen voor de huidige Nieuwe Dordtse Biesbosch, maar is uiteindelijk afgefallen omdat verwerving teveel tijd zou gaan kosten (veel verschillende eigenaren). Enkele stukken grond in deze polder zijn toen al wel aangekocht en dus wellicht nog in eigendom van gemeente of provincie. Omdat deze polder in feite al buitendijks ligt, is het technische deel van een eventuele ontwikkeling hier redelijk eenvoudig uit te voeren. Zoiets geldt ook voor de Otterpolder, die dit jaar pachtvrij komt en zeer grote potenties heeft voor (verschillende vormen van) natuurontwikkeling. Deze polder is al in eigendom van Staatsbosbeheer en één en ander past binnen de doelstellingen en intenties van Staatsbosbeheer. Ten slotte hebben de Hel- en Zuilespolder hoge potenties voor getijdennatuur, danwel natuurontwikkeling. Dit geldt dan met name voor de Zuilespolder en in iets mindere mate voor de Helpolder, waar bosontwikkeling wellicht meer tot zijn recht komt. Maar deze bosontwikkeling zou wel veel ecologischer vorm gegeven kunnen worden.

Daarom is het misschien verstandiger om middelen en mogelijkheden vooral in te zetten op ontwikkeling van het oostelijke deel van het Wantij en de Sliedrechtse Biesbosch en daarbij vooral niet te klein te denken. Want er komen nog een aantal andere grote problemen om de hoek kijken, zoals de klimaatadaptatie en de zeespiegelstijging waaraan de bovengenoemde ontwikkelingen op termijn en op lokaal niveau ook een bijdrage zouden kunnen leveren.

Met vriendelijke groet,

Rob Haan

Natuur- en Vogelwacht Biesbosch
Noorderelsweg 2A
3329 KH Dordrecht
www.vogelwacht.eu
haan@vogelwacht.eu

Reactie Wim van Wijk, bewoner Biesbosch

Beste Bauke,

Mijn idee voor een andere inrichting van de Wantijoever betreft het gedeelte tussen de spoorbrug over het Wantij en – ruwweg – de Kop van 't Land. Preciezer: de zomerkade van de Noord-Bovenpolder.

Zoals waarschijnlijk bekend zijn jaren geleden al plannen geweest om deze polder toe te voegen aan de Biesbosch door de zomerkade op één of twee plaatsen door te steken. Daar i uiteindelijk vanaf gezien omdat de polder zo laag ligt dat hij simpelweg in een meer zou veranderen, terwijl er gehoopt was op een intergetijdegebied met nu eens droog staande, dan weer onder water verdwijnende gronden.

Nog altijd heeft Rijkswaterstaat een oogje op de polder, ik geloof nu als onderdeel van de Kaderrichtlijn Water.

Mijn idee is om de kade niet door te steken, maar om hem over de hele lengte te verlagen. Met hoeveel weet ik niet precies, maar laten we zeggen een halve meter. Dat betekent dat hij bij hoge waterstanden op het Wantij overstroomt. Dat is een fascinerend gezicht, dat vanaf de Zeedijk en de Wantijdijk te volgens is.

Afhankelijk van hoeveel water bezit neemt van de polder, verdwijnt er veel of weinig land onder water en ontstaat de gewenste afwisseling in plas-dras, die juist zo aantrekkelijk is voor vogels. Ook als de polder helemaal blank komt te staan, zullen na enige dagen de hoogste delen als eerste droogvallen omdat de afwateringssluis in de zomerkade het water weer terug het Wantij in pompt. Het plan heeft als nadeel dat er in de uiterst zuidelijke punt van de polder een huis staat, aan het toegangspad naar de Ottersluis. Overigens zou voor dat huis ook een oplossing moeten worden bedacht als de kades in het plan van Rijkswaterstaat worden doorgestoken.

Met vriendelijke groet,
Wim van Wijk

Reactie Breur Ecologie en Onderzoek

Beste Frans,

Excuus voor mijn late reactie, hieronder een korte toelichting in blauw op de vragen:

1. Welke mogelijkheden zie je voor behoud en versterking van **groen/natuur/ecologie/biodiversiteit** in en langs het Wantij

Grote delen van de wantijdijk en de andere oeverzones bestaan uit grasland. Hier liggen grote kansen voor de biodiversiteit. Het gaat erg slecht met insecten, wanneer we kijken naar vlinders en wilde bijen dan doen vooral de graslandsoorten het dramatisch. Een van de oorzaken is te vaak maaien en het maaien van grote oppervlaktes in één keer. Dit kan anders, door minder te maaien, en vooral door dit gefaseerd te doen krijgen wilde kruiden en bloemen weer een kans. Ik ben gecertificeerd als adviseur "Kleurkeur" van de Vlinderstichting en kan hier nog veel meer over vertellen:

<https://www.vlinderstichting.nl/kleurkeur/>

Eén belangrijk ding, maak alstublieft niet de fout om bloemenlinten te zaaien om "insecten te redden", dit zijn vrijwel altijd de verkeerde plantensoorten die hier niet thuis horen en waar inheemse insecten en flora juist verder door bedreigd worden. Hier is recentelijk veel over gepubliceerd.

Recentelijk zijn er ook een aantal wilgen langs het Generaal Spoorpad gesnoeid d.m.v. breuksnoei (ze zouden eerst gekapt worden), dat is een erg mooie ontwikkeling, dit zou op meer plekken toegepast kunnen worden.

2. Welke mogelijkheden en welke belemmeringen zie je m.b.t. **woningbouw** langs verschillende delen van het Wantij

Delen van de oeverzone behoren tot het Natuurnetwerk Nederland, ook komen er diverse beschermde diersoorten voor. Dit filmpje maakte ik een tijdje geleden in een groen snippertje langs de Beneden-Merwede, vlak langs de N3, in de bebouwde kom:

<https://www.youtube.com/watch?v=6nCcQJ3bLpo>

Soortgelijke natuurwaarden zijn langs het Wantij aanwezig. Mocht men hier willen bouwen dan is men verplicht om rekening te houden met deze natuurwaarden. In een dergelijke groene zone zou sowieso vol ingezet natuurinclusief ontwikkelen. En denk hierbij verder dan nestkastjes, het gaat vaak juist om de omgeving van een nestkastje: groene daken, gevels, openbaar groen etc. Zorg voor een **inheemse** beplanting met veel variatie in soort en structuur, let ook ecologisch beheer van de leefomgeving. Een insectenhotel heeft weinig zin als het gras eromheen 10x per jaar gemaaid wordt.

Vaak is er tegenwoordig sowieso aandacht voor groen i.v.m. klimaatbestendigheid: wateropvang, filteren fijnstof, reduceren hittestress etc. Het zou ontzettend zonde zijn als biodiversiteit niet wordt meegenomen in deze maatregelen, dat blijft nog vaak een onderbelicht punt (of mensen die hier verantwoordelijk voor zijn beschikken niet over voldoende ecologische kennis)

3. Welke ontwikkelingen m.b.t **recreatie** zijn mogelijk/wenselijk in/langs het gehele Wantij

Geen mening. Een heel groot deel van de Wantijdijk is losloop gebied, dat is prima, maar wees terughoudend met het aanwijzen van nieuwe losloopgebieden i.v.m. het effect of (beschermde) natuurwaarden.

4. Welke **andere punten** zijn van belang voor gewenste ontwikkelingen in het gebied?

Dordrecht heeft inmiddels een stadsecoloog? Zorg dat deze nauw betrokken is bij het begin van de planvorming om groene kansen te benutten en laat deze ecooloog contact opnemen met lokale experts.

Vriendelijke groet,

Tim Breur

Tel: 06 51648704
Email: tim@breurecologie.nl
Web: www.breurecologie.nl

Breur Ecologie & Onderzoek
Schipbeekstraat 74
3313AR Dordrecht